

Praha 30.8.2006

40

Zpráva o rodičce 2005

Report on mother at childbirth 2005

Souhrn

V posledních letech v České republice úhrnná plodnost žen stoupá, v roce 2005 připadlo na jednu ženu 1,3 dítěte. Těžiště plodnosti se přesouvá do vyšších věkových skupin, nejvyšší specifickou plodnost měly ženy ve věku 25 až 29 let. Nejvíce rodiček mělo středoškolské vzdělání s maturitou a polovina matek (52 %) byly prvorodičky. Nadále pokračuje nárůst podílu porodů císařským řezem (17,4 %). Většina matek netrpěla v těhotenství závažnějšími komplikacemi.

Summary

Total fertility rate in CR grows in recent years; in 2004 it was 1,3 child per one woman. The heft of fertility is moving to higher age groups, the highest age specific fertility was in age from 25 to 29 years. Most mothers had secondary education and half of mothers (52 %) were primiparas. There are continuous trends of increasing proportions of Caesarean section deliveries (17,4 %). The major part of mothers did not suffer any complications in pregnancy.

Od roku 2000 se v České republice pozvolna zvyšují hodnoty úhrnné plodnosti. Tento ukazatel nám říká, jaký průměrný počet živě narozených dětí by připadl na jednu ženu během jejího reprodukčního období (15 - 49 let) za předpokladu, že by specifické plodnosti podle věku zůstaly trvale na nezměněné úrovni daného kalendářního roku. Jde o ukazatel často používaný jak v mezinárodních srovnáních, tak i pro znázornění časového vývoje. V České republice od konce osmdesátých let úhrnná plodnost velmi prudce klesala až na historické minimum 1,14 v roce 1999. Od té doby opět pozvolna narůstá a v roce 2005 dosáhla hodnoty 1,3. Tento vývoj bývá připisován odkládání mateřství do vyššího věku. Mnoho žen dnes zakládá rodinu až po vybudování jistého finančního a bytového zázemí, dokončení vzdělávání a naplnění některých zájmových (např. cestovatelských) cílů, což nebývalo ještě před dvaceti lety obvyklé a ženy začínaly s rozením potomků krátce po 20. roce věku. Současný vzestup plodnosti dokládá, že ženy narozené v silných ročnících poloviny 70tých let (nyní jim je okolo 30 let) teprve v posledních letech začínají přivádět své děti na svět. I přesto je ČR i nadále zemí s jednou z nejnižších hodnot úhrnné plodnosti v Evropě.

Nejvyšší plodnost (počet živě narozených dětí ženám v daném věku na 1000 žen v této věkové skupině) měly v roce 2005 ženy ve věku 25 - 29 let. Až do roku 1997 byla nejvyšší plodnost u žen 20 až 24letých. Právě u těchto žen došlo k nejprudšímu poklesu plodnosti, který pokračuje i v době, kdy úhrnná plodnost opět roste. Velice rychle se v posledních letech zvyšuje plodnost žen mezi 30. a 34. rokem. Bude-li se u nás opakovat vývoj známý z mnoha zemí západní Evropy, bude časem tato věková skupina skupinou žen s nejvyšší

plodností. Nejvyšší nárůst plodnosti nastal u nejstarších matek nad 40 let, které ale představují z celku jen malý díl.

V České republice se v roce 2005 narodilo zhruba 9 % dětí matkám starším 35 let (8936 dětí z celkového počtu 102 211 živě narozených dětí). V Evropském kontextu je ovšem tento podíl stále poměrně nízký. V Nizozemí, Irsku, Finsku, Španělsku a Švýcarsku se rodí okolo 20 % dětí matkám nad 35 let.

Pro více než polovinu rodiček (52 341 rodiček - 52 % z celkového počtu 100 519) šlo v tomto roce o jejich první porod, třetina matek rodila podruhé a pouze 14 % rodiček prožívalo třetí či další porod.

Podobně jako v roce 2004 bylo i v tomto roce mezi rodičkami o něco málo více žen s vysokoškolským vzděláním než žen se základním nebo neukončeným vzděláním. Obě tyto skupiny představovaly společně zhruba čtvrtinu všech matek (26 %). Nejvyšší část tvořily ženy se středoškolským vzděláním s maturitou (41 %), kterých ještě v roce 1999 bylo téměř stejně, jako středoškolaček bez maturity (29 % v roce 2005).

Od konce sedmdesátých let se zvyšují počty dětí narozených mimo manželství. Celkové počty narozených se naopak snižují, takže dochází k poměrně rychlému nárůstu podílu narozených mimo manželství. V roce 2005 tento podíl již přesáhl 31 % (v absolutních počtech se mimo manželství narodilo 32 409 dětí z celkového počtu 102 211 živě narozených dětí).

Dalším setrvalým trendem posledních 15 let je nárůst podílu porodů císařským řezem. V roce 2005 proběhlo tímto způsobem zhruba 17 512 porodů (17,4 %) z celkového počtu 100 519 porodů. Někteří lékaři jako příčinu nárůstu v médiích uvádějí, že se někde provádějí i císařské řezy na přání rodičky a také se tím lékaři někdy jistí, aby porod dobře dopadl. Na tento postup panují mezi porodníky velice rozporuplné názory.

Velká většina rodiček (87 %) netrpěla v těhotenství žádnou závažnější komplikací. Jako nejčastější komplikace se objevoval hrozící předčasný porod (u 2,9 % rodiček), gestační hypertenze (1,3 %) a preeklampsie (0,9 %).

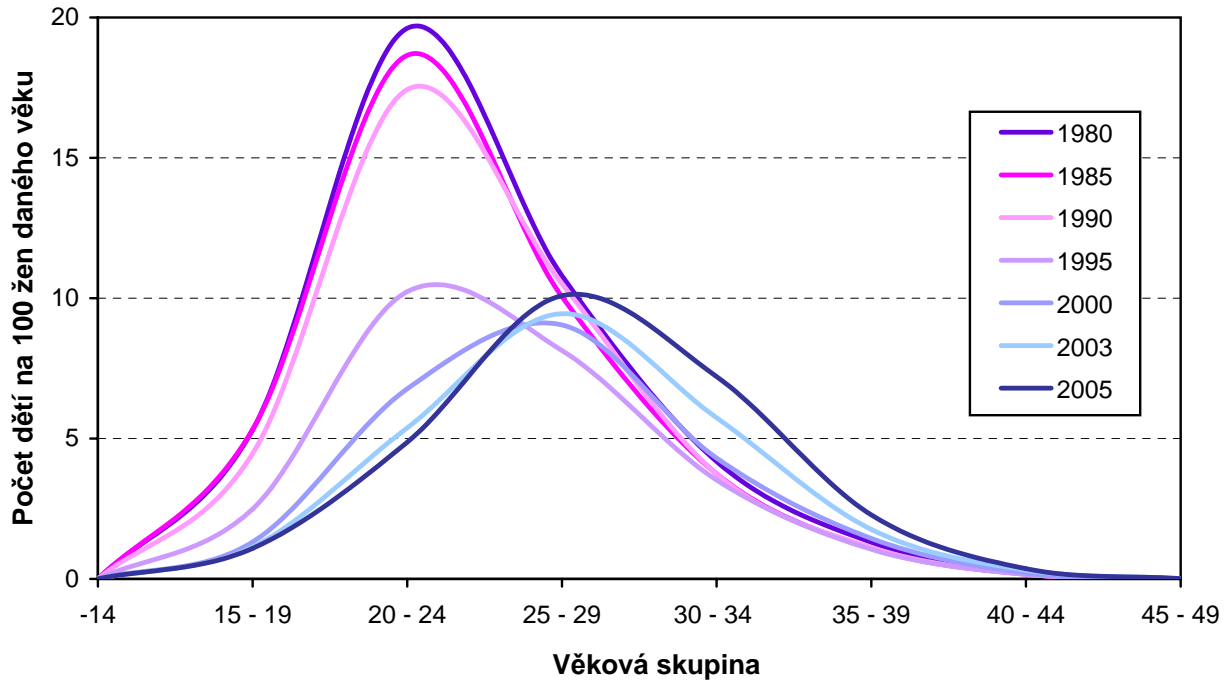
Mezi porodními komplikacemi byla nejčastější porodní poranění (hráze nebo čípku - u 17 % rodiček). Ostatní porodní komplikace byly spíše vzácné (ztráta krve nad 500 ml - 2,4 %).

V posledních letech zůstává zhruba stejný (okolo 90 %) podíl rodiček, kterým jsou při porodu podávány léky. Nejhojněji jsou zastoupena uterotonika (léky k posílení činnosti děložního svalstva), z nichž je nejznámější hormon oxytocin. Míra užívání jednotlivých skupin léků při porodu se od roku 2000 příliš nemění, kromě podávání antibiotik. Zatímco v roce 2001 dostalo při porodu antibiotika 14 % rodiček, v roce 2005 to bylo již 25 % rodiček. Tento vývoj pravděpodobně souvisí také s nárůstem podílu porodů císařským řezem.

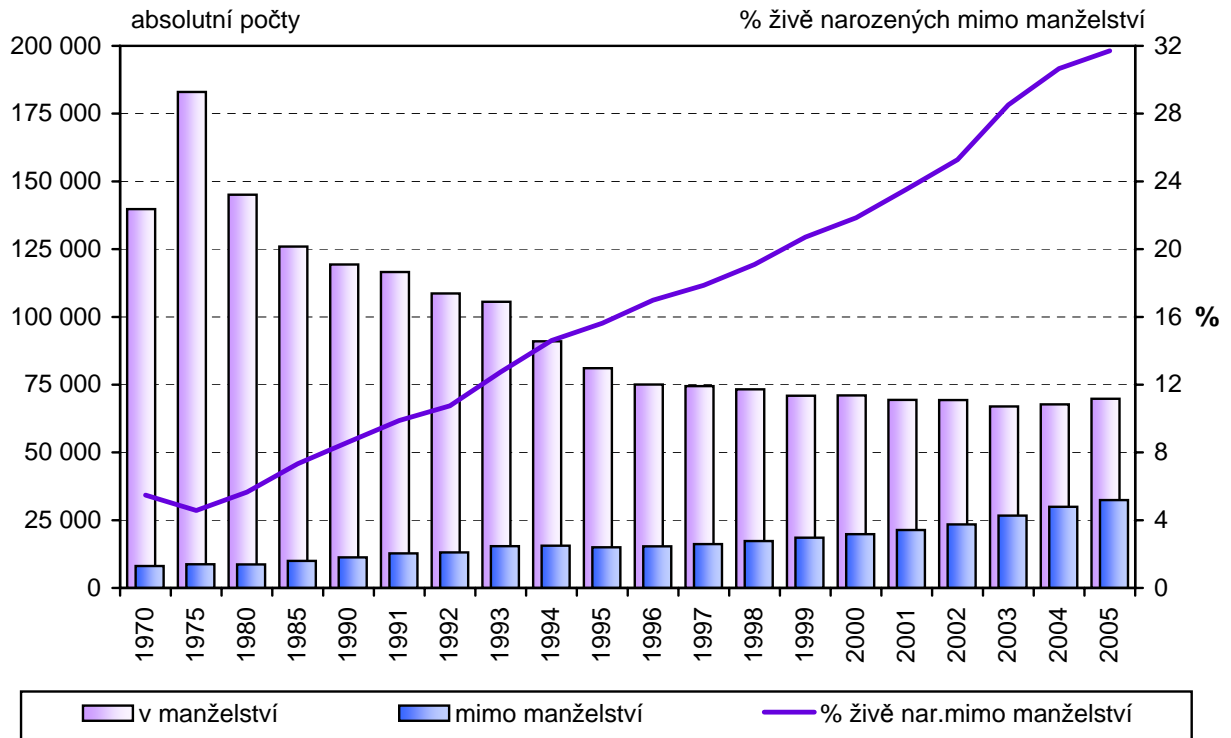
Zdrojem dat pro tuto aktuální informaci je Český statistický úřad a Národní registr rodiček, který je veden v Ústavu zdravotnických informací a statistiky České republiky (ÚZIS ČR). Požadované údaje jsou do registru předávány buď v elektronické podobě podle závazného Datového standardu MZ ČR, nebo v listinné podobě na formulářích „Zpráva o rodičce“.

Vypracovala: Bc. Jana Wiesnerová

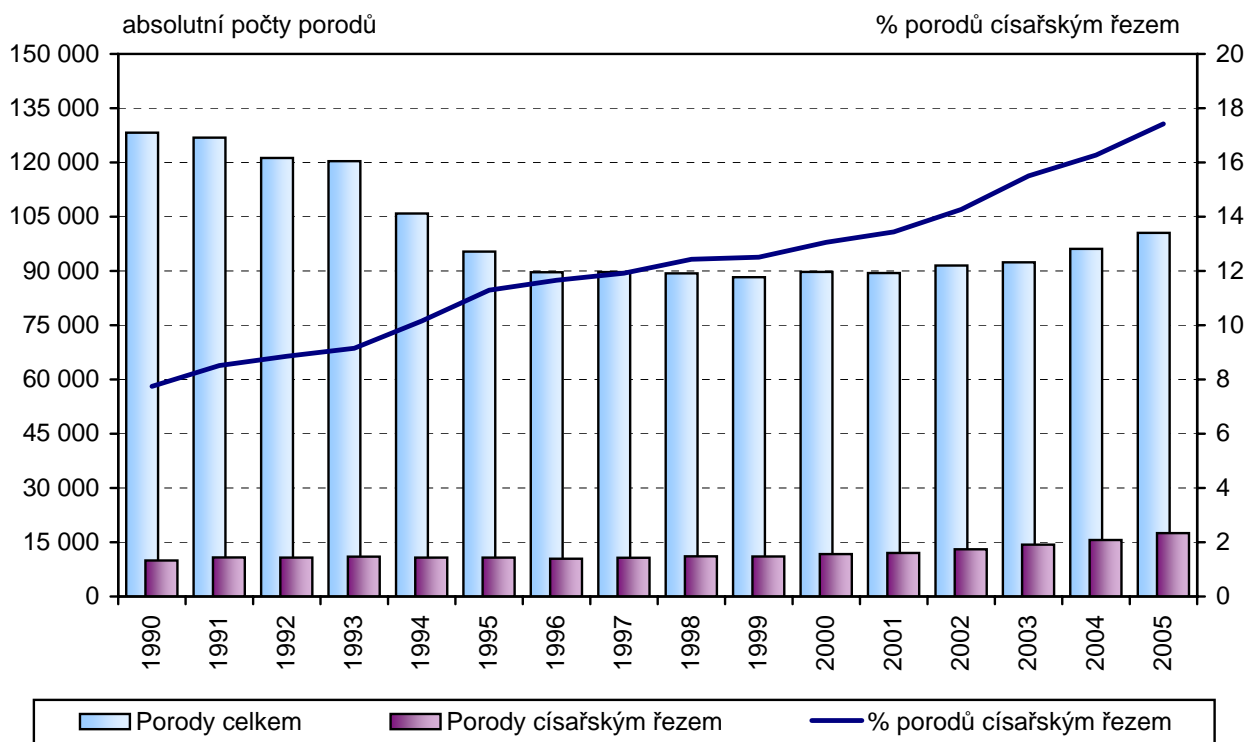
Vývoj specifických plodností podle věku

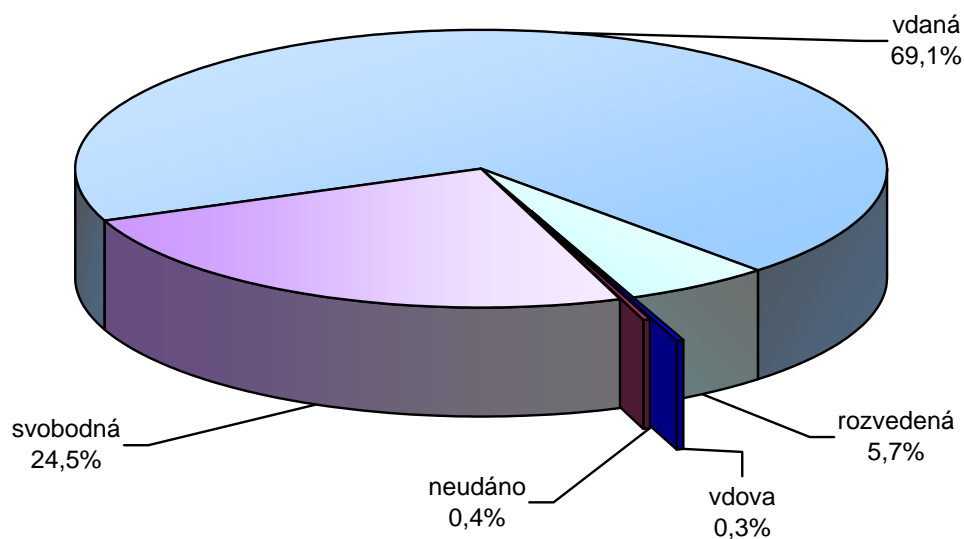
Vývoj živě narozených podle legitimacy

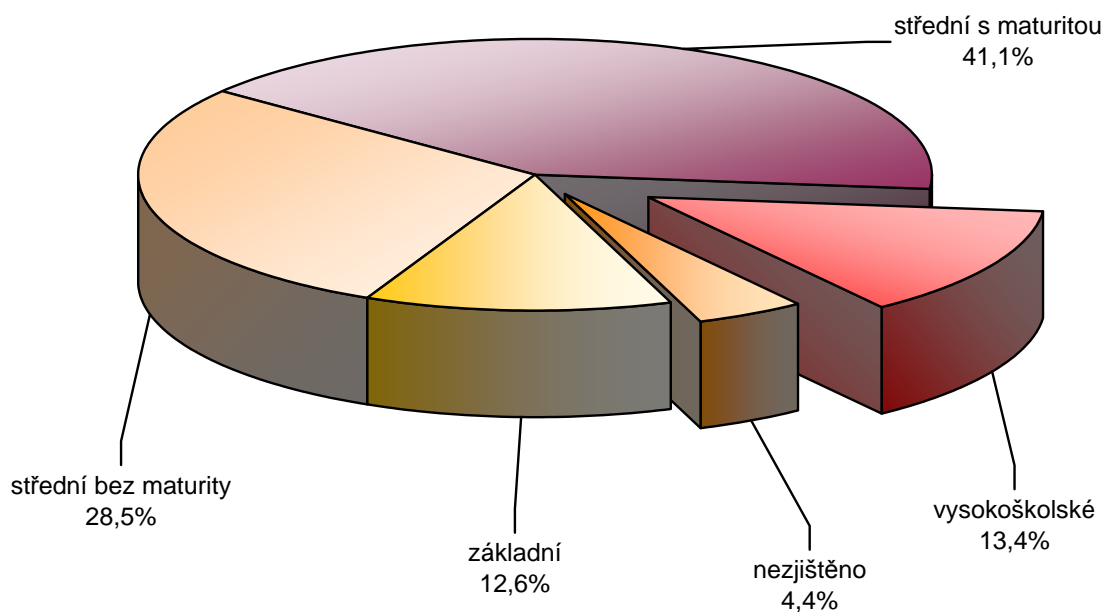
Vývoj absolutního počtu porodů a podílu císařských řezů

Struktura rodiček podle rodinného stavu

Struktura rodiček podle vzdělání

Vývoj počtu živě narozených a podílu živě narozených matek ve věku 35 +

